

quod, qui populos regendo, illisque imperando dux et gubernator est aliorum, eodem tempore, quo a subditis obedientiæ debitum accipit, eosdem quoque portare et sustentare debeat. *Ibid.* n. 7.

Justinus historiam refert, quod per pronuntiatam ab oraculo sententiam talem aliquando Regem eligendum esse, statutum fuerit, qui primus omnium solem orientem conspexisset; factumque inde esse, quod omnes suos orientem versus oculos deflexerint, unico dumtaxat excepto, qui ut altissimum montium cacumina, quæ omnium primum a sole oriente irradiari solent, aspiceret, occidentem versus oculos suos defixit, atque ideo quia in solis luce conspicienda primus fuit, idemmet volis omnium Rex proclamatus fuit. Ex qua historia non sine rationabili fundamento hæc potest deduci optima moralitas, nimirum eos qui dignitatum non orientem (id est, delicias, honores, thesauros, imperia et dominia) respiciunt, sed occidentem (id est, terminum, in quem tandem in fine resolvendi sunt) considerant, humilitatem in se conservare, et modestiam, seque ad illarum legitimam administrationem meritissimos reddere, maximeque idoneos. Unde S. Greg. ait: Lux miseris datur, quando, qui se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitorie potestatis accipiunt, et tolerare insuper honoris onera compelluntur. S. Petrus, Damianus superbos ad Magnatum mausolea spectanda hisce verbis invitat: Ubi sunt modo tot potentes sæculi, tot invictissimi Reges, et qui caelo videbantur superextolli, et totam pene mundi latitudinem sub sue potestatis imperio possidere? Nonne si ad horum sepulchra respicias, corpus illud, sub quo mundus tremere cogebatur, vix unius libræ pondus invenitur. *JUSTIN.* l. XVIII, *Hist.*

S. Isidorus et alii Patres decreverunt: Tantum ab ambitu debet esse sepositus Aristites, ut quaeratur rogandus, rogatus recedat, invitatus effugiat; sola illi suffragetur necessitas excusandi. Et paulo post subiungit: Profecto indignus est, nisi fuerit ordinatus invitus. S. *ISID.*, op. 123.

Oleaster ad dignoscendum eum, qui imperiis gerendis idoneus sit, hoc infallibile signum esse statuit: Quemcumque videris sub præfectura quasi onere gemere, crede illum optime demandatum munus administrare; quem vero lætum ac gaudentem de

hac re conspexeris, dicito illum utilitatem et vanitatem in dignitate quassasse. *OLEASTER*, in c. XI *Nam.*

MISCELLANEA.

FUGA AMBITIONIS.

Curia dat curas; ergo si vivere curas,
Et bene secure, non sit tibi curia curæ.

(*EMERON.* in *festo S. Jacob.* § 2.)

Quid sub dignitatibus lateat, recte non-
nemo hoc distycho expressit.

Cur tibi crux triplex, Gregori, triplexque corona
[est?]

Anne suam sequitur quoque corona crucem?

(*Idem* in *Dominica Palm.* § 1.)

Urbanus VII, quoties amiculum e subtili
tela superinduebat, alto pectore ingemebat:
Quis crederet, sub tam levi sindone tantum
ponderis delitescere! *Ibidem.*

De S. Brunone aliquis geminos hos versus
composuit;

Oblatum renult sibi Bruno Pontificatum,
Cernens esse statum magnatum, raro beatum.

(*ANONYM.*)

DAMNUM.—Phavorinus philosophus aiebat
ambitiosos esse partim ridiculos, quod ad
majora aspirarent; partim odiosos, quod
ea consequerentur; partim miserabiles, quod
spe sæpius fallerentur. *STROBÆUS*, serm. II de
Procid.

Timon vero vocabat ambitionem et avaritiam
elementa malorum, eo quod ex illis
omnia vitia, perinde ut omnia mixta ex
elementis, generarentur. *Idem*, ser. VIII de
Instit.

Recte de honoribus vitandis monuit Ovi-
dium:

Vive tibi, quantumque potes, prælustra vita;
Sævum prælustri filium ab arce venit.

(*OVID.* lib. I *Trist.*)

Alphonsus, Rex Aragonum, asinos dicebat
melioris esse conditionis quam Reges,
siquidem illis elitellæ quandoque a dorso auferantur,
his nunquam. *FABER*, conc. I, in
Festo S. Jac., n. 1.

Carolus quintus, Bruxellis principatum
Belgii in filium suum Philippum secundum
deponens, cum lacrymis dicebat: O fili,
magnum tibi onus impono! *Ibidem.*

Eremicola quidam juveni cupiam cognato
suo ad Episcopatum postulato præcepit, ut
super mensam primum, dein in plana terra
jacens, aliquoties se revolveret, et quenam

volatio securior esset, inde colligeret. Qua
instructione eruditus juvenis cum Episcopatu
utpote periculis plenum refugisset, postea
post mortem instructori suo gratia agens
apparuit, dixitque: Scito, pater, quoniam
nunc essem de numero damnatorum, si fuissem
de numero Episcoporum. *Ibid.* n. 2.

Robertus Holkot ambitionem equo histrio-
nis ejusdam comparabat, qui doctus ab eo
fuerat genua submittere, quoties ille: «Flectam
genua» dicebat; iterumque surgere
ad verbum *Levate*. Quem cum famulus ei
surripisset, ipse eum insectus ad equum
in medio fluminis consistentem solita verba:
«Flectam genua» pronuntiavit; quibus
auditis equus se et sessorem aquis immersit,
et ad verbum *Levate* iterum surgens, sine
famulo ad herum recurrit. Sic enim et mundus
joculatur cum ambitiosis et ludere honorem
oblatum repetens possessorem cum ignominia
deponit; unde Boetius in persona
mundi sic talem ambitiosum alloquitur:
Ascende, si placet, sed ea lege, ut ne, cum
ludrici mei ratio postulat, descendere injuriam
putes. *Ibid.* num. 3.

Dionysius, Rex Siciliae, Damoeli assentator
beatum ipsum prædicanti beatitudinem
Regum demonstraturus in sella juxta mensam
selectissimis cibis instructam collocari,
sed simul e lacunari nudum gladium e seta
equina super caput pendentem imminere
jussit, ut ex hoc facto colligeret, in quanto
semper timore, periculoque versarentur Reges
et omnes alii in honoribus constituti,
quamque omnes eorum deliciae et felicitates
per hunc timorem corrumpenterentur et fastidium
generarent. *Ibid.*

Etiam illud ambitiosos non parum vexat,
quod Seneca his verbis expressit: Ambitiosus
non tam jueundum est, multos post se
videre, quam aliquem ante se habere molestum.
Apud *FAB.* l. c.

Recte quoque cecinit Juvenalis:

Quid Crassos, quidquid Pompeios evertit? et illum,
Ad sua qui domitos deduxit sagra Quirites?
Sammus nempe locus nulla non arte petitus
Magnaque nimbibus vola exaudita malignis.

(*JUVENAL.* *Sat.* x.)

AXIOMATA.

Equid honor? Onus est, et nil nisi særcina quædam.
Quæ nulla quemquam commollitæ beat.
Si quaerit honos, non fugiatur onus.

(*BUCHERUS* V *Honor.*)

Vis ut honoreris? Virtutem fac venereris.
Honores mutant mores, sed raro in meliores.
Idem.

Si re priveris, neque nomen habere mereris.

Hoc est regnare, nolle regnare, cum possis. *PLINIUS.*

Qui recte faciet, non qui dominatur, erit Rex.

Tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.

(*JUVENALIS.*)

Imperare sibi, maximum est imperium. *SENECA.*

AUCTORES.

Jacobus Marchantius in *Horto pastorum*,
et *Tuba Sacerd.* lect. v.

Joannes Buseus in *Parasio* V. Ambitio.
Ludovicus Granatensis in locis communibus,
f. 393.

Thomas Stapletonus in *Promptuario Morali*
Domin. 3 *Adv.* text. vi, et text. vi, in
Dom. 16 *post. Pent.* et text. iii, in *Dom.* 2
post. Pent.

Laurentius Beyrlinck in *Promptuario Morali*
text. iv, in *Festo SS. Innocentium*, et
text. i, in *Festo S. Michaelis.*

Josephus Langius in *Polyant.* V. Ambitio.
Josephus Mansi in *Bibliotheca Morali*,
tract. iii.

AMICITIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO.—Est, juxta S. Thomam, amor
mutuæ benevolentie, super aliqua communica-
tione fundatus. S. *THOM.* II, II, q. XXIII,
a. 1.

Juxta S. Augustinum, est omnium humanarum,
divinarumque rerum cum benevolentia et
charitate summa consensio. S. *AUG.*,
epist. XLV.

DIVISIO.—Dividitur a S. Thoma in: *Naturalem*,
quæ inter Patrem et Filium, ceterosque
consanguineos inter quos communicatio
rerum ad naturam pertinentium esse
debet, reperitur; *Domesticam* vel *Oeconomiam*,
quæ est inter Domesticos in his, quæ

ad domum dispensationem pertinent; *Civilem* vel *Politicam*, quæ inter Civeis invenitur per operum civilium communicationem; *Divinam*, qua homines in uno corpore Ecclesie communicant inter se et cum Deo. S. Th., l. c.

ACTUS. — Primus est *Benevolentia in affectu*, per quam amicus propter se, et non propter sua bona diligitur; nam, teste S. Ambrosio, virtus est amicitia, non quæstus, quia non pecunia paratur, sed gratia. S. AMBR., l. III *de Off.*

Concordia in sensu; nam in amicis non res quaeritur, sed voluntas, ut sapienter S. Hieronymus dixit: Eadem velle, et eadem nolle, firma amicitia est. S. HIER. *ad Demetr.*

Beneficia in effectu; seu communicatio bonorum; quam ob causam amicorum omnia bona communia dicuntur. ARIST. l. VIII *Eth.*

Fides et Constantia in adversis; nam ut S. Augustinus recte pronuntiavit: Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici supportatio. S. AUG. lib. XII, qq.

Et, ut Cassiodorus ait: Qui vere amicus est, omni tempore diligit; nam eum tormentum non separat, labor non laxat, thesaurus non superat, alienus amor non occupat. CASSIOD. in Epist.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Omni tempore diligit, qui amicus est; et frater in angustiis comprobatur. PROV. XVII, 17.

Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius læteris. In tempore tribulationis illius, permane illi fidelis, ut et in hæreditate illius coheres sis. ECCL. XXI, 28.

Amicus si permanserit fixus, crit tibi quasi cœqualis, et in domesticis tuis fiducialiter aget: si humiliaverit se contra te, et a facie tua absceuderit se, unanimum habebis amicitiam bonam. ECCL. VI, 11.

UTILITAS. — Amicus fidelis protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, et non est ponderatio digna auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitæ et immortalitatis, et qui meant Dominum, invenient illum. Ib. 14.

Unguento et variis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. PROV. XXVII, 9.

Beatus, qui inveniet amicum verum. ECCL. XXV, 12.

FALSITAS. — Est amicus secundum tempus et non permanebit in die tribulationis. Est autem amicus socius mensæ et non permanebit in die necessitatis. ECCL. VI, 8 et 10.

Sicut noxius est, qui mittit sagittas et lanceas in mortem; ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci. PROV. XXVI, 18.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Vera illa amicitia est, et Christi glutine copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia corporum tantum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum adhortationum conciliant studia. S. HIER. in epist. *ad Paulinum.*

Amicitia, quæ desinere potuit, nunquam fuit vera. S. AMBR. *de Offic.*

Amicitia parem aut facit aut accipit. Ubi inæqualitas, et alterius eminentia, alterius subjectio, ibi non tam amicitia, quam adulatio est. S. HIERON. *sup. Mich.*

Necessitas amicum probat, et intimæ charitatis ardorem splendor exhibita subventionis elucidat. CASSIOD. in qu. *ad ep.*

Amicitia tanto certior est, quanto vetustior; quia facile mutari non potest, quod per longa sæcula custoditur. Idem.

Non potest homo homini esse amicus, qui Deo fuerit inimicus. S. AMBR. apud ENGEL. emb. XII.

Quid est amicus, nisi consors amoris, ad quem animum tuum adjungas, atque applices, et ita misceas, ut unum velis fieri e duobus; cui te tanquam alteri tibi committas, a quo nihil timeas, nihil ipse commodi tui inhonestum petas? Non enim vectigalis amicitia, non quæstus, quia non pecunia quaeritur, sed gratia; nec licitatione pretiorum, sed benevolentia. S. AMB. l. V *de Offic. c. ult.*

Virtus est amicitia, non quæstus. AMB. l. III *de Offic.*

Habet vera amicitia nonnunquam objectionem, adulationem nunquam. BENN. Ep. XXIV.

De amicitia omnis tollenda est suspicio, et sic cum amico tanquam cum astro se est loquendum. HIERON. in Epist.

Ubi amicitia permanet, nihil facile credi-

tur, nihil facile recipitur, quod dissidium possit operari. CHRYSOST. *super Mat.*

Novæ dignitates veteres solent amicitias mutare. CASSIOD. in quadam epist.

Amicitia amoris est vinculum. CHRYSOST. in dicto Joann.: *Vos Amici mei.*

Amicitia nescit superbiam. AMBROS. l. III *de Offic.*

NECESSITAS. — Sine amicis omnis cogitatio esset tædium, omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio, omnis vita tormentum, sine quorum solatio vivere, esset mori. CASSIOD. in Epist.

UTILITAS. — Solatium hujus vitæ est, ut habeas, cui pectus aperias, cui arcana communices, cui secreta tui pectoris committas, ut colloces tibi fidelem virum, qui in prosperis gratuletur tibi, in tribus compatiat, in persecutionibus adhortetur; facilis vox et communis: *Totus sum tuus*, sed paucioris est effectus. S. AMBROS. l. III *de Offic.*

Amicitia et prosperas dulciores facit, et adversas communione temperat, et leviores reddit; quia dum in tribulatione amici consolatio adjungitur, nec amicus frangitur et minus eadem patitur. Ibid. l. III *de Summ. Bon.*

EXEMPLA SACRA.

Jonathas dilexit David quasi animam suam, quia anima illius erat conglutinata animæ David; hinc et expoliavit se Jonathas tunica sua, qua erat indutus, et dedit eam David, et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum, et usque ad balteum. I REG. XVII, 1.

Cum in navigatione Indica, fracta naviperique in lembum adhaerentem insilissent, et propter periculum submersionis decretum esset, aliquot homines in mare eiecere, et præter alios etiam sors Gasparem Ximenium tetigisset, Ferdinandus, frater ipsius junior, dixit, non passurum se, ut Gaspar eiecetur, sed se potius vicarium caput offerre; atque adeo nequiequam urgente fratre, et ipse velut sorte destinatus in aquas produceretur, persuasi, ut in undas abjiceretur. Sed quia a Deo roboratus, totum pene diem per 360 passuum millia natando lembum secutus est, tandem placato mari a vectoribus iterum in lembum receptus est. RUOD. *Hist. l. IV, c. IV, § 15.*

In Belgio, cum vir quidam insignis in extrema lucta, in primis uxorem, deinde fi-

lios et filias, et demum servos et ancillas rogasset, ut opem ferrent, et singuli responderent, non esse hoc in sua potestate, in has voces et gemitus erupit: O vanas hominum curas! O quantum est in rebus inane! Ecce ego tibi, uxor, vobis, o filii et filie, laboravi, sudavi, vires et valetudinem impendi, quin et animam meam forte oppignoravi, et ecce hæc est merces mea, ut in hora novissima implorem opem vestram, et non inveniam! O quam satius fuisset, si Deo servissem! Si amicos in terra, et in caelis mihi comparassem, qui in hoc articulo mihi adessent! O si vivere liceret, quam saperem! ENGELG. p. II, *Luc. Evang. Embl. XIII, § 3.*

Quidam moribundus cum calicem amaræ potionis tremula manu teneret, et quidam ex adstantibus cum hortaretur, ut amicissimo calicem hunc propinaret, Christum e Cruce pendentem intuitus dixit: Tibi amicorum meorum dilectissimo hunc calicem propino, qui salutis meæ causa calicem passionis epotasti. Ibid.

EXEMPLA PROFANA.

Pericles amico roganti, ut pro se falsum testimonium diceret, se quidem amicum esse dixit, sed ad aras usque. PLUTARCH. l. in *Apoph.*

Rutilius, cum amico injustum quid petenti negasset, et is diceret: Quid ergo tua mihi opus est amicitia, si quæ peto, non impetrem? Respondit: Quinimo quid tua mihi prodest amicitia, si inhonestæ propter te facere cogar? VAL. MAXIM. l. VI, c. IV.

Scipio dabat operam, ne aliquando a foro rediret domum, priusquam aliquem eorum in quos incidisset, sibi familiarem et amicum effecisset, sentiens nullam esse homini possessionem meliorem. PLUTARCH. in *Apoph.*

Dionysius senior admiratus egregiam fidem Damonis et Pythiæ (quod scilicet Damon ad mortem damnatus, cum facultatem impetrasset domum prius eundi et res suas componendi, et Pythias interea vadem se obtulisset, ad constitutum tempus redierit): Rogo, inquit, ut me quoque in amicitiam vestram recipiatis; simulque vitam damnato donavist. ERASM. l. V *Apoph.*

Epaminondas dicere solitus erat, non prius optimo viro interdicti discendum e foro esse, quam sibi aliquem novum amicum conciliaret. ÆLIAN. l. XIII.

Philippus, Macedonum Rex, Hiparchi Euboici mortem cordicitus agre tulit; dicente vero quodam, attamen mature ac tempestive mortuus, et statim respondit: Mihi certe nimis propere; prius enim diem obit quam a me dignam amicitia nostra gratiam receperit. *GRUO Exemplorum lib.*

Brutus fugiens a Mutina, ut ad se interficiendum ab Antonio missos equites advenisse cognovit, quodam in loco justæ poenæ debitum spiritum tenebris furari conabatur, eoque jam facta irruptione, Terentius fideli mendacio obscuritate ipsa suffragante, Brutum se esse simulavit et corpus suum trucidandum equitibus objecit. Verum cognitus a Furio, cui Brutianæ ultionis officium mandatum fuerat, necesse sua amici supplicium discutere non potuit. Sic invitus, fortuna cogente, vixit. *MAX. l. IV.*

Ultimo prælio quod in Philippicis campis commissum fuit, Brutum fugientem barbari equites Antoniani graviter insequabantur; quod conspiciat Lucilius, dum Brutum se fingit esse, insequentes tandem remoratus est, ut Brutus ab eis longe abesset; capto igitur Lucilio, Antonius ad quem is perducebatur, obviam se lætissime Brutum esse arbitrabatur, præbebat. Cum autem Antonio Lucilius jam ita propinquus esset, ut invicem audiri possent, magna voce exclamavit: Antoni! ne unquam Brutum virum vincitum expecta; ego cum hos Brutum insequi equites cernerem, Brutum me finxi, ut is fugiendi tempus haberet; et ita ad te perductus sum eo animo, ut quæcumque in me statueris perferam. Quare attonitus Antonius tantæ amicitia reverentia, Lucilium servavit atque in amicorum numero habuit. *B. FULG. l. IV.*

Res illa, qua Demetrius erga Mithridatem amicum et comitem usus est, non mediocri amicitia argumentum fuit. Nam cum a patre Antigone accepisset, se somniis monitum, statuisse Mithridatem occidere; quamquam iurejurando pater eum astrinxisset, ne cui eam rem aperiret, pluris amicitiam quam sacramenti religionem, aut paternum imperium fecit; spaciatur enim e more cum Mithridate profectus, aliquantisper ab aliis secedens, hasta, quam manu tenebat, in terra descripsit: Fuge, Mithridates. Quam rem is ut prudens cum vidisset, nocte proxima profugit in Cappadociam, ubi ipse posterique ejus postea diu regnarunt. *BAPTIST. FULG. l. IV.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut equi virtutem in bello exploramus; ita amicum in calamitate et infortunio probamus. *MAX. s. VI.*

Sicut diligenter compingitur navis, quæ variis in tempestatibus usui est futura; ita diligenter prius probandus est amicus, quo quis constanter est usus. *PLUTARC. in Moral.*

Sicut suavius est antiphonum, quam si vox eadem semper audiatur; ita jucundior est amicus ita concordans, ut tamen interdum, ubi opus est, dissideat, quam adulator per omnia semper assentiens. *SENEC. in Simil.*

Sicut oculus unus verti non potest, nisi et alter ad idem objectum vertatur; ita inter amicos, quidquid unus voluerit idem et alter volet. *S. CYPR. De singul. Cleric.*

Sicut cervi per fluvium natantes capita tergo antecedentis imponunt; ita et amici, ut commodius per mare hujus mundi transiant, onera sua amicorum humeris imponunt. *S. AUGUST. s. XXI, de Verb. Ap.*

UTILITAS. — Sicut medicus egrum etiam non sentientem sanat; ita amicus, etiamsi ignoretur, amicum juvat. *PLUTARC. in Moral.*

Sicut apem propter aculeum non odio habemus, sed potius propter fructum toleramus; ita amicum propter amicam oburgationem non aversari, sed potius propter benevolentiam amare oportet. *CATO, apud MAX. s. VI.*

FALSITAS. — Sicut hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsæ recedunt; sic amici falsi sereno tempore præsto sunt, at simul ubi fortunæ hyemem viderint, auferunt. *CICER. l. IV ad Heren.*

Sicut baculi arundinei, dum eis inniti volumus, franguntur; ita amici falsi, dum opem eorum expetimus, non juvant. *FAB. con. XIV, in Ser.*

Sicut argentum vivum, licet auro sit arctissime copulatum, in igne tamen id deservit; ita amici falsi, etsi viventi amico fortissime adhererint, morientem deserunt. *Ibid.*

MEDIA.

Timor Dei; juxta illud Siracidis: Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam,

tantum dilecta es. Elige illum amicum tuum præ omnibus amicis tuis, qui cum omnia subtracta fuerint, solus tibi fidem servabit. In die sepulturae tuæ cum omnes amici tui recedant a te, ille te non derelinquet, sed tuebitor a rugientibus preparatis ad escam. *Idem in Manual. c. XXIV.*

Quantum vero estimanda sit hæc amicitia paucis sed efficaciis verbis indicavit S. Gregorius, dum exclamavit: O mira divinæ bonitatis dignatio! Servi digni non sumus, et amici vocamur. Quanta dignitas est hominum, esse amicos Dei! *S. GREG. ap. ENG. embl. XIII, §. ult.*

Porro quibus mediis hæc amicitia procuranda et conservanda sit, pulchre indicavit libellus de Imit. Christi, dum ait: Magna ars est, scire cum Jesu conversari, et scire Jesum tenere, magna prudentia. Esto humilis et pacificus, et erit tecum Jesus. Sis devotus et quietus, et manebit tecum Jesus. Potes cito fugare Jesum, et gratiam ejus perdere, si volueris ad exteriora declinare. Etsi illum effugaveris et perdidideris, ad quem fugies, et quem tunc quæres amicum? Nonne hoc est majus damnum, quam si totum perderes mundum? Quid potest tibi mundus conferre sine Jesu? *Lib. II, c. VIII.*

Alterum est, ut norit discernere et fugere particulares et noxias amicitias, quod ut tanto certius præstet, primo, nosse in genere debet, quenam particulares et noxie amicitia dicendæ sint, scilicet omnis illa, cujus causa et fundamentum non est Deus. De qua clarius loentur S. Basilius: Charitatem quidem, inquit, habere inter se mutuum debent fratres, non ita tamen, ut duo, tresve seorsim a cæteris sodalitate ineanat. *BASIL. c. XXX Constit. Mon.*

Quandoquidem hoc non charitas, sed carnalitas, sed seditio et divisio foret et eorum, qui sic coeunt, improbataiudicium. Secundo nosse debet species harum amicitiarum, quarum tres enumerat Alphonsus Rodriguez, p. I, tr. IV, c. v et seqq.

Prima est eorum qui ob similitudinem naturæ, aut amabilitatem, formaque corporis se mutuo plus quam alios diligunt. Altera eorum, qui certis quibusdam personis, a quibus promotionem ad honorata officia sperant, adherent, eorumque gratiam et favorem variis obsequiis aucupantur. Tertia et pessima est eorum, qui inter se coeunt ad novitates in Religionem inducendas, et constitutiones ejusdem convellendas, de quibus

ASCETICA.

Duo sunt, quæ Asceta specialiter circa amicitiam observare debet. Primum est, ut sciat, quenam potissimum amicitia quærenda et conservanda sit, ea scilicet, de qua plus asceta sic loquitur: Sine amico non potes bene vivere; et si Jesus non fuerit tibi præ omnibus amicis, eris nimis tristis et desolatus. *THOM. KEMP. l. II, c. VIII.*

Ob binam autem causam hic præ cæteris in amicum est eligendus. Priorem idem auctor indicat, dum ait: Dilectio creaturæ fallax et instabilis; dilectio Jesu fidelis et perseverabilis. Qui adhæret creaturæ, cadet cum labili; qui amplectitur Jesum, firmabitur in ævum. Illum dilige, et amicum tibi retine, qui omnibus recedentibus te non relinquet, nec patietur in fine perire. Teneas te apud Jesum vivus et moriens, et illius fidelitati te committe, qui omnibus deficientibus, solus te potest juvare. Posterioriorem S. Augustinus his verbis indicavit: Nihil delectabilius Deo; nam in homine sunt, quæ te offendunt, toleras tamen propter amicitiam. Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te, non invenies. Et non est Deus, qui te offendat, si tu eum non offendas; nihil eo pulchrius, nihil dulcius. *S. AUG. l. L Hom. XXXVIII.*

Hinc alibi idem auctor sic animam alloquitur: O anima mea, dilige eum, a quo

proin jure dicatur illud Canticorum: Filii matris meæ pugnaverunt contra me. CANT. 1, 6.

3. Nosse debet indicia, per quæ cognosci possunt ejusmodi amicitia, quæ quidem clare S. Laurentius Justinianus, sequentibus verbis indicavit: Hic amor, cum in corde imprudentis exortus radices mittere ac pullulare coeperit, corporalem quærit dilecti præsentiam, cum eodem habitare, cum eodem loqui desiderat. Sicut autem ex ipsis gaudet aspectu, ita absentia contristatur. Solus vult cum eo, quem diligit sensualiter, loqui; solus cum eo conversari, quia in illius mente habitare jam cœpit; livore quippe invidiæ accenditur, si quempiam ab eodem diligi, et cum eodem conversari prospexerit. Absentiam etiam ipsis, magnam sibi delectationis jacturam æstimat. Sicut enim amat singulariter, ita et amari vult, atque caeco deductus errore ignorat, se vesano amore perussum. S. LAUR. JUSTIN. *De dis. monast.* . c. XXII.

4. Nosse debet damna, quæ ex talibus amicitii oriri solent, et ad tria fere capita revocari possunt, dum scilicet Deo subtrahitur debitus amor, aut certe in creaturas dividitur; quam ob causam, ut observavit S. Chrysost. Christus post resurrectionem suam non est versatus cum Discipulis quadraginta diebus, sed per quadraginta dies; advolabat enim, ac devolabat rursus. Cur ita tandem? Subducebat animos illorum ad altiora, nec patiebatur illos similiter erga ipsum sic affectos esse, quemadmodum prius fuerant. Si quidem sic erant affecti, ut admodum egre ab illo divellerentur. Unde et consolans illos dicit: « Expediit vobis, ut ego vadam. » S. CHRYS. hom. 1, in *Acta Ap.*

Deinde ipsi quoque *Communitati* seu *Religioni* graviter nocent; nam inducunt varias divisiones, clancularios congressus, conspirationes, odia, suspensiones, invidias, inimicitias, atque adeo determinata pestis Religionum merito vocantur. Denique iis ipsis, qui eos fovent, nocent gravissime, dum et omni merito eos privant (nam teste D. Thoma, dilectio amicorum apud Deum mercedem non habet, quando propter hoc solum amantur, quia amici sunt) et gratiarum divinarum influxum impediunt. S. THOM. V, II, qu. XXVII, a. 7 ad 1.

Nam si, ut bene discurret S. Bernardus, Apostoli carni Dominicæ inherentes, quæ sola sancta erat, Spiritu Sancto repleti

nequiverant, donec tolleretur ab eis; tu carni tuæ (et carnalibus sociis) adstrictus et conglutinatus illum meracissimum Spiritum ne putes te posse suscipere, nisi carnis istis consolationibus funditus renuntiare tentaveris. S. BERN. s. *de Asc.*

Id quod bene advertit S. Gertrudis, hinc cavebat maxime in verbis, ne cujusquam hominis cor sibi attraheret, neve in hujus se amicitiam insinualet, unde quavis post occasione retraheretur. Omnem enim amicitiam humanam, cujus advertere potuit causam, fundamentumque non esse Deum, ut virus lethale abhorrebat, malebatque obsequis ac beneficiis ejuscumque carere, quam admittere ut humano secum favore cor ejusquam esset occupatum. L. I *Inst.* c. VII.

Ejusdem animi Joannes de Luca ex ordine S. Francisci erat, qui cum a quodam interrogatus fuisset, cur tantopere Fratrum consortium vitaret? respondit: Id se ob ipsorum bonum facere; quanto magis enim ipse Deo unicus foret, tanto plus eorum commodis se prospecturum; teneriores vero cum iis amicitias a Deo retrahere, adeoque sibi et ipsis officere. RODRIG. p. 1, tr. IV, c. XVIII.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Vera amicitia tria requirit maxime: virtutem tanquam honestam, familiaritatem ut jucundam, et usum tanquam necessarium; nam ubi judicis amore dignum recipere debes, et congressu letari, et uti, si eges. MAX. s. *de Amic.*

Si aliquem amicum existimas, cui non tantum credis, quantum tibi, vehementer erras, et non satis nosti vim vere amicitia, inquiebat olim Seneca. SENEC. ep. III.

Tarquinius Superbus exul factus dixit, se tum denique cognovisse, quos fidos amicos haberet, quos infidos, cum neutris gratiam referre posset. ERASM. I. VI *Apoph.*

Recte cecinit Poeta:

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nihil, solus eris.

(OVIDIUS.)

Cum quondam hirundo ad matrem dixeret, se turdum perquam commodum amicum reperisse, respondit mater: Erras, o filia, nam male tecum conveniet, cum tu calorem, ille frigus amet; tu ver sequaris, ille brumam petat. LANGIUS, in *Polyant.*

Cum carbonarius quondam fullonem ad

ædes spatiosas secum inhabitandas invitaret, negavit id fullo dicens: Quid commercii non his esse potest, cum, quæ ego eluendo nitida effeci, tu fuligine obuses? *Ibid.*

Cato censorius in annulo hoc symbolum gestabat: Esto amicus unius et inimicus nullius. PLIN. in *Ep.*

Vere Ovidius cecinit:

Turpe quidem dictum, sed si modo vera fateamur,
Vulgus amicitias utilitate probat.

(OVID. l. II *de Pont.*)

Non male gemini illi aulici, teste S. Augustino, discurrerunt, qui considerantes quanto molimine gratia Principum acquiratur et conservetur, ad se mutuo dixerunt: Dic, queso te, omnibus istis laboribus nostris quo ambimus pervenire? Majorne esse poterit spes nostra in palatio, quam ut amici imperatoris simus? Et ibi quid non fragile, plenumque periculis? Amicus autem Dei esse, si voluero, ecce jam fio. S. AUGUST. *Conf.*, c. XXIV.

Lilius Giraldus sic amicitiam depinxit: Juvenis stabat detecto capite, rudi tunica indutus, in cujus fimbria scriptum erat *vita et mors*, in fronte *æstas et hyems*; habebat que latus apertum, digitum vero cordi intentum cum hac epigraphe: *longe et prope*. Cujus figure hæc erat expositio: Juvenis significabat amicitiam semper florentem esse debere; nudum caput indicabat nihil aliud quam amici bonum querendum; rude indumentum, tolerantiam laborum; vita et mors, societatem perpetuam; æstas et hyems, prospera et adversa; latus apertum, candorem et simplicitatem; nudum cor sinceræ amoris exhibitionem; longe et prope, ejusdem in omni loco constantiam significabat. ENGELGR., *Embl.* XLV, P. II, § 2.

Interrogatus quidam, quid esset amicus? respondit: Alter ego. Unde et Cicero dixit: Est is amicus quidem, qui est tanquam alter idem, alterum enim acquirit, cujus animum ita cum suo commisceat, ut efficiat pene unum ex duobus. Hinc Sysigambi, Darii uxori, Hephæstionem pro Alexandro salutanti, et cognito errore deprecanti, respondit Alexander: Non errasti, nam et hic Alexander est. *Ibid.*

NECESSITAS. — Recte dixit Sallustius: Non exercitibus, neque thesauri, præsidia regni sunt, sed amici, quos neque armis cogere, neque auro parere queas; officio et fide parantur. SALLUST. in *Jugur.*

DIGNITAS. — Nec male S. Gregorius Nazianzenus dixit:

Fidis amicis nil puta præstantius,
Quos casus asper parturit, non poœula.

(APUD ENGELGR. *embl.* XLIII, § 2.)

JUCUNDITAS. — Excepta sapientia, inquit Cicero, nihil melius datum est homini a Diis immortalibus quam amicitia. Quid enim dulcius quam habere, cum quo omnia audeas sic loqui ut tecum? Quis esset tantus fructus in prosperis rebus, nisi haberes amicum, qui illis æque ac tu ipse gauderet? Adversa etiam ferre difficile esse sine eo, qui illa gravior etiam quam tu ferret. CICERO *de Amicitia*.

Nihil æque ægrum reficit, quam amicum affectus: non judicio me mori, cum illos superstitibus reliquero; puto, inquam, me victurum non cum illis, sed per illos. SENEC. ep. LXXIX.

FALSITAS. — Vere de falso amico cecinit Martialis:

Hunc, quem vina tibi, quem mensa paravit amici
(cum,

Esse putas fidæ pectus amicitia?

Vinum amet, et cythos, et sumina, et ostrea,
(non te:

Sublato vino nullus amicus erit.

(MART. l. II.)

Antigonus Diis sacrificans precabatur, ut se a simulatis servarent amicus; cumque quis interrogaret, cur hoc peteret? respondit: Quia hostes, cum cognosco, caveo. MAXIM. s. *de Amicit.*

Pulchre falsos amicos a veris discernere docuit Barlaam, dum dixit, fuisse quempiam, qui ex tribus quos habebat amicos, duos omni benevolentia prosequabatur, tertium nihil faciebat. Quem tamen, ubi ad judicem citatus opem petiit, solum fidem patronum et comitem expertus est, cum primus non nisi vestem obtulerit, secundus ad parvum dumtaxat intervallum committatus est. Ex his autem amicis Barlaam primum divitias, secundum uxorem et reliquos consanguineos, tertium opera bona significare dixit. *Vita BARLAAMI*, c. XIII.

AXIOMATA.

Amicorum omnia sunt communia.
Mores amici noveris, non oderis.
Novos parans amicos, ne obliviscere veterum.

Neque nulli sis amicus, neque multis.
Amicus certus in re incerta cernitur.

Tempore felici multi numerantur amici,
Dum fortuna perit, nullus amicus erit.

Ubi opes, ibi amici.

AUCTORES.

Aristoteles in *Magnis moralibus*.

Cicero in *Labio*.

Josephus Langius in *Polyant*. V. eod.

Franciscus Petrarcha l. I Dial. I, et seq.,

Matthæus Tympius in *Mensa Theologo-Philosophica*.

Henricus Engelgrave p. II. *Lucis Evang.* embl. XIII et VI.

Alphonsus Rodriguez *De particularibus amicitis*. p. I, tr. IV, c. XVIII, XIX et XX.

Adrianus Leyreus l. III *Apoph.* 1, *De part. amic.*, ubi hoc axioma S. Ignatii explicat: Ut inter homines tuto verseris, æquus sis omnibus, nemini obnoxius.

S. Franc. Salesius in *Introd. ad devot. vitam*, p. III, c. XVII, XIX, XX, XXI et XXII, ubi totam hanc materiam egregie pertractat, et quomodo vera amicitia a falsa discernenda sit, solide ostendit.

Bernardinus Rosignolius *De disciplina Christ. perf.* l. IV, c. XXVII. PYTH., apud GELLIUM; LANGIUS in *Polyanth*. V. eod. TULLIUS BUCHLER. V. eod. *Florileg. polit.*

AMOR SUI.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est inclinatio voluntatis ad proprium bonum appetendum; unde alio nomine amor concupiscentiæ vocatur, ad distinctionem amoris amicitiae, quo bonum voluntas appetit, non ut proprio, sed alieno subiecto bonum et conveniens est.

DIVISIO. — Dividitur in *bonum et malum*, seu *communem et proprium*. Communis et alia bonus est, quando homo seipsum et alia propter Deum amat; atque ideo *communis* vocatur, quia idem est cum amore, quo Deus ejusmodi objecta amat. Proprius et malus est, quando homo in se aliisque rebus

amandis, seipsum finem amoris statuit; hinc amor iste *proprius* vocatur, quia in propriam personam desinit; *malus* vero seu *perversus* appellatur, quia quantum est in se, pervertit ordinem, quem Deus secundum divinam suam providentiam homini, ceterisque creaturis præscripsit, ut nimirum ad se tanquam ultimum finem omnia tendant, et in se desinant. JULIUS. FAT. c. VI, consid. v.

De quo amore S. Augustinus sic loquitur: Duo amores, alter bonus, alter malus, alter dulcis, alter amarus, non se simul in uno capiunt peccatore, et ideo si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis et dulcedo amoris, amor non crucians, sed delectans. S. AUG. in *Medit.*

S. Thomas, post Aristotelem, dividit amorem sui in *exteriorem*, seu secundum partem irrationalem et sensitivam (qualis est bonorum corporalium et temporalium, puta divitiarum, honorum voluptatum corporis etc. amor) et *interiorem*, seu secundum partem rationalem, quo bona eterna et spiritualia appetuntur; unde dicit S. Doctor, amare seipsum, quantum ad exteriorem hominem, est vituperabile; sed quantum ad interiorem est laudabile. S. THOM. in III, dist. XXV, q. 1, a. 6.

ACTUS AMORIS SUI VITIOSI. — Se pro fine habere.

Nolle premi, aut subesse.

Pro suo commodo semper laborare.

Honorem et reverentiam desiderare; confusionem vero, et contemptum timere.

Otium et quietem corporalem amare.

Appetere curiosa et pulchra, abhorreere a vilibus et grossis.

Gaudere ad lucra terrena, tristari de damno.

Amare propria et privata, inclinare ad vanitates et discursus.

Solatia sensibilia venari.

Gaudere de multis amicis et propinquis, gloriari de nobili loco et ortu generis.

Arridere potentibus, blandiri divitibus, applaudere sibi similibus.

De defectu et molestia cito queri.

Appetere scire secreta et nova audire; velle exterius apparere, et multa per sensus experiri.

Desiderare agnosci et agere, unde laus et admiratio procedit. TH. KEM., l. III, c. LIV.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Animalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei. I Cor. II, 14. Scio quia non habjat in me, hoc est, in carne mea bonum. ROM. VII, 18.

Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati. *Ibid.* 21.

Ego ipsemet servio legi Dei, carne autem servio peccato. *Ibid.* 23.

Sensus et cogitatio hominis ad malum prona sunt ab adolescentia sua. GEN. VIII, 21.

DAMNUM. — Qui amat animam suam, perdet eam; et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. JOAN. XII, 15.

In novissimis diebus erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, voluptatum amatores magis quam Dei. I TH. III, 1.

Qui delicate a pueritia nutrit servum suum (amorem proprium, aut carnem suam) postea sentiet eum contumacem. PROV. XXIX, 21.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Sic condita est mens humana, ut nunquam sui non meminerit, nunquam se non intelligat, nunquam se non diligit. S. AUG. c. XIV, de *SS. Trin.*

FUGA. — Dominus communi disciplina, communi vita, communibus studiis delectatur. Usquequo, miser, diverticula captas, et consolationes propriæ voluntatis tanto labore queritas, tanto rubore mendicæ? Et quid faciam, inquis? Ejice ancillam et filium ejus. S. BERN. in *Serm.*

Magna sane ac mira sententia, quemadmodum fit hominis in vitam suam amor, ut perat; odium, ne perat. Si male amaveris, tunc odisti; si bene oderis, tunc amasti. Noli amare ne perdas; noli amare in hac vita, ne perdas in æterna vita. Felices, qui oderunt custodiendo, ne perdant amando. S. AUG. tr. LVII in *Joann.*

Melior ac sanctorum nostri amor locum in

TOMUS I.

nobis accipiat; non enim fuerit, qui intret ad te amor Dei, nisi exulet amor tui. Ubi seipsum aliquis querit, ibi ab illo amore cadit, solus namque hic dominari vult, qui præcipit, ut feraris in Deum ex toto corde et tota anima. Parem non accipit, gloriose indolis est, totum deposit, ut totum tibi largiatur. TH. KEM. l. III, c. v.

DAMNUM. — Stipendium amoris proprii mors est, initium omnis mali. S. BASIL. ap. LYREEM. II *Apoph.* 1.

Amor sui, est corporis ratione carens amicitia, ex qua quidem nascitur gulositas ratio, et inanis gloriæ cupiditas. Ex his autem nascitur universus malorum numerus. MAXIM. ap. GRAN. loc. com. f. 637.

Valde claudit oculum cordis amor privatus. S. GREG. h. IV in *Ezech.*

Prima hominis perditio fuit amor sui; si enim se non amaret, et Deum sibi præponeret, Deo semper esse subditus vellet; non autem converteretur ad negligendam voluntatem illius, et faciendam voluntatem suam. Præpone his voluntatem Dei, disce amare te, non amando te. S. AUG. s. XLVII, in c. XXVII *Matth.*

Si totum hominis bonum est amare Deum, totum hominis malum est amare seipsum. S. AUG. c. XXVI *Man.*

Tanto amplius se quisque amat, quanto amplius se pro Deo amore non amat. S. LEO apud LYRE. l. II *Apoph.* II.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Scito quod amor tui ipsius magis nocet tibi quam aliqua res mundi. Secundum amorem et affectum, quem geris, quælibet res plus vel minus adhæret. L. III, c. XXVII. Si queris hoc vel illud, et volueris esse ibi vel ibi, propter tuum commodum et proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec libera sollicitudine, quia in omni re reperietur aliquis defectus et in omni loco erit, qui adversetur.

Ex hoc vitio, quod homo semetipsum nimis inordinate diligit, pene totum pendet, quidquid radicaliter vincendum est, quo devicto et subacto malo, pax magna et tranquillitas erit continuo. L. III, c. LIII.

Qui libere mecum ambulare desiderat necesse est, ut omnes pravæ et inordinatæ affectiones suas mortificet, atque nulli creature privato amore concupiscenter inhaeret.

Si dederit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est; si fecerit penitentiam magnam, adhuc longe est; et si habuerit virtutem magnam et devotionem nimis ardentem, adhuc multum sibi deest, scilicet unum, quod summe sibi necessarium est. Quid illud? ut omnibus relictis se relinquat, et a se totaliter exeat, nihilque de privato amore retineat. L. II, c. XI.

Fili, oportet te adhuc multa discere, quae necdum bene didicisti. Quae sunt haec, Domine? Ut desiderium tuum ponas totaliter secundum beneplacitum meum, et tui ipsius amator non sis, sed mea voluntatis cupidus emulor. L. III, c. XI.

Si temetipsum perfecte viceris, cetera facilius subjugabis. Perfecta victoria est, de semetipso triumphare; qui enim semetipsum subiectum tenet, et sensualitas rationi, et ratio in cunctis obediat mihi, hic vere victor est sui et dominus mundi. L. c. LIII.

EXEMPLA SACRA.

S. Franciscus Salesius, ut de ipso confessorius testabatur, usque adeo omnem commodi et incommodi rationem negligebat, ut dicere solitus sit, se, si vel levem aliquam amoris proprii festucam in corde suo residuam nosset, illico eam ferro flammaque persecuturum. *Vit.* l. IV, 5.

B. Angela de Fulgino plus ab amore proprio, quam ab ipso daemone sibi metuebatur, ut qui, nisi per eum, nihil in nos potestatis habeat; per eum vero, quasi vulpeculam semper e grege nostrorum affectuum pecus aliquod abripit. Hinc dicere solebat: Filii charissimi, nihil est in hoc mundo, nec homo, nec diabolus, nec aliqua res alia, quam tantopere habeam suspectam, quantum hunc amorem. Mentem namque penetrabilior omni gladio ancipiti transit, ac cor totum pervadit; et, nisi coerceatur, animam millenis calamitatibus invadit. *Vit.* c. LXIV.

Fredericus Imperator, victis in Hungaria Gunziensibus, magnum, inquebat, actum est opus, nunc autem majus restat, ut scilicet vincamus nos ipsos atque avaritiae et ulciscendi nos cupiditatis frenos injiciamus, quo fiat ut de privato publicus, de falso verus nostri amor triumphet. *LYRÆUS* l. II *Apoph.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius adeo puram in se charitatem aluit, ut omnem sui ipsius amorem prorsus a se amandaverit. Hinc seiscitanti cupiam, quae optima esset via in studio virtutum proficiendi, respondit: Hoc unusquisque persuasum habeat, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius et commodi proprii affectione sese abstraxerit. Propterea in Constitutionibus gravissimum et capitale omnium ordinis et unionis hostem appellabat. *BARROLUS*, l. IV *Vit.* § 27.

S. Franciscus Xaverius constanter bellum proprio amori indixit; hinc omnis cibi portionisque modus naturali necessitate, non voluptate finitus, ita ut ne pane quidem expleret famem. Hinc assiduo in ore habebat, suisque inculcabat: Vince teipsum. Causamque tam frequentis repetitionis rogatus, respondit: Quia hoc praeceptum S. P. Ignatii est; et si fiat, sufficit. *LYRÆUS* l. II *Apoph.* XI.

S. Franciscus Borgia, quidquid amori proprio contrarium erat, sive in victu, sive in habitatione, sive in officiis, avide desiderabat, sollicite exquirebat, et cum gaudio amplectebatur, ex quo studio maximos ad omnem virtutem progressus fecit.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut vulpes mortuam se simulat, ut gallinas occupet; canis latratum imitatur; ut custos pecoris, non hostis existimetur; sic philantia affectus suos sopit, et charitatis vocem ac larvam mentitur. Hinc sponsa ait: Capite nobis vulpes parvulas, quae demoliuntur vineas nostras. *CANT.* II. 15.

DAMNUM. — Sicut apes, quia mel suum summopere amant, ad alvearia propius accedentes efferatae invadunt et aculeo figunt; ita qui sibi, suisque voluptatibus serviunt, omnes, qui in earum fruitione obsistunt, impetunt ac vulnerant.

Sicut Caecias ventus nubes ad se cogit, nunc tamen depluere sinit; sic amor proprius omnia ad se rapit, nec tamen quidquam aliis impertitur.

Sicut ferrum nulla re magis atteritur et destruitur, quam rubigine, quam producit ex seipso et fovet; ita nihil est, quod ita ani-

am debilitet enervetque in via spirituali, ac rubigo proprii amoris, quam ipsa ex se producit, et in se fovet ac nutrit. *JULIUS FAT.* VI de *Mor.* consid. III.

MOTIVA.

AD AMOREM SUI EXUENDUM. — Quia amor sui impedit cultum Dei nam quantum est in se adimit ei divinitatem, utpote cujus solius est omnia ad se tanquam finem dirigere. Hinc ab aliquibus philantia species idololatriae appellatur. *STAP.* conc. X, in *Dom.* I *Quadr.*

Quia impedit proprium profectum; hinc Thomas Kemp. monet: Si ad hunc apicem (perfectionis) scandere gliscis, oportet utiliter incipere et securim ad radicem ponere, ut evellat et destruat occultam inordinatam inclinationem ad teipsum, et ad omne privatum et materiale bonum. L. III, c. LIII.

Quia impedit Religionis augmentum et pacem; cum nihil adeo charitatem et unionem dissolvat, quam proprii et privati commodi amor. Hinc S. Thomas amorem proprium fontem omnis mali vocabat, ex quo, quando fluxerit, nihil aliud quam exitium ac pestis timenda sint. S. TH. II, II, qq. LXXVII, a. 14.

MEDIA.

AD EUDEM FINEM. — Radicis extirpatio; juvat enim, ut recte notat Thomas Kemp. non quaelibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius contempta et decisa ex corde radicitus. L. III c. XXVII.

Resignatio sui perfecta; sic enim idem auctor indicavit, dum dixit: Hoc desiderat, ut ab omni proprietate possit expoliari, et nudus nudam Jesum sequi, tibi mori, et illi aeternaliter vivere. Tunc recedit immoderatus timor, et inordinatus amor morietur. L. III c. XXXVI.

Id quod confirmans S. Augustinus exemplo filii prodigi: Quid, ait, de illo dicitur? Et reversus est ad seipsum. Si ergo reversus est ad se, exierat a se. Quia ceciderat a se, et exierat a se, redit prius ad se, ut redeat in illo, unde ceciderat a se. Sicut enim cadendo a se, remansit in se, sic redeundo ad se, non debet remanere in se, ne iterum exeat a se. Surgam, et ibo ad patrem meum; ecce unde ceciderat a se, ceciderat a patre suo. Redit

ad se, et pergit ad patrem, ubi tutissime servet se. Si ergo exierat a se, redeundo ad se, ut eat ad patrem, neget se, subducet se sibi, ut haeret Deo. S. AUG. s. XLVII in c. XVII *Matt.*

Oratio et mortificatio assidua ac fervens; sicut enim ferrum ignis ardore et ictibus malleorum, excussa rubigine renovatur, sic igne ferventis orationis, et mortificationis ictibus assiduis, amoris proprii rubigo exentitur. *JUL.* FAT. c. VI, consider. VI.

Amor Dei; ut enim clavus clavo pellitur, ita per Dei amorem omnis amor proprius effugatur.

ASCETICA.

Tria sunt praecipue, quae Asceta de amore sui inordinato nosse debet. Primum est, ut bene cognoscat indicia proprii amoris, quae quidem Julius Fatus sequentibus verbis indicat: Sicut ex effectibus cognoscuntur causae; ita ex nimia sollicitudine, quam perumque habes de tua existimatione, tuis commodis, et teipso, ex nimio etiam dolore ob adversa, quae tibi solent accidere, facillime colligere poteris amorem hunc, quin te regnat, esse amorem tui ipsius.

Alterum est, ut bene cognoscat modum extirpandi amorem proprium, quem quidem Lyræus pulchre ostendit, dum ait: Quemlibet in se duos homines continere, animale scilicet et rationale, quorum prior discolo et arroganti Esau, posterior probus ac miti Jacob non immerito comparetur; unde sicut Rebecca Jacobum dilexit, Esau autem odio habuit; ita voluntas quoque humana animale hominem odisse et persequi, rationale autem diligere, eique obsequi debet. Quod idem alius ingenioso emblemate explicavit, dum amoris proprii naturam exprimere volens titubationem pinxit una sui parte ignitum, altera frigentem; hoc lemmate adjecto: Qua non nocet, arripe. Unde more suo sapienter Seneca: Fateor, inquit, insitam esse nobis corporis nostri charitatem. Fateor nos hujus generis tutelam, nec nego indulgendum illi, serviendum nego. *LYRÆUS* l. II *Apoph.* XI.

Multis enim serviet, qui corpori servit, qui pro illo nimium timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus vivere debeamus, sed tanquam sine corpore non possimus. Hujus

nos nimis amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumeliis obiecti, honestum ei vile est, cui corpus nimis charum est. Agatur ejus diligentissima cura, ita tamen ut, cum exigetratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem sit. *SENEC. ep. xiv.*

Tertium est, ut bene cognoscat, quam noxius sit amor proprius omni quidem homini, sed maxime Religioso et perfectionis studioso; id quod sequenti discursu sapienter Julius Fatus declarat: Considera, inquit, si ea est conditio boni, ut sese diffundat et propaget; non posse non magnum esse malum, amorem proprium; quippe qui efficiat, ut homo illud, quod in aliis cernit bonum, ad se totum pertrahat, nec de suo vel minimi quid cum aliis communit. Quod si tanto majus aliquod malum est, quanto majori privat bono, erit certe amor proprius malum maximum; privat enim hominem bono, quo majus in hac vita haberi nequit, hoc est, amore Dei. *JUL. FAT. c. vi, De mort. consid. v.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Magnetem, aiunt, duas inter ferri lacinias positum, magno nature miraculo alteram attrahere, ex eo scilicet latere, quo septentrionem respicit; alteram repellere, videlicet quæ ex latere meridionali ab eo respicitur. Idem cor humanum facere debet, attrahere scilicet ea, quæ divino beneplacito et rationi consona sunt; repellere vero, quæ sensualem vitam sapiunt. *LYREUS, l. II, Apoph. 11.*

Cometæ quidam adeo stellis sunt similes, ut ipse Ptolemæus stellas secundas nominaverit, cum tamen peritiores astronomi eos et terra natos, et in tertia regione aeris consistere, et pestilentes effectus producere apprehenderint. Simili modo amor sui quibusdam verus et ordinatus amor videtur, cum tamen ex effectibus pestiferis colligatur ex vitio ortus et non nisi terrenas affectiones sapere.

UTILITAS. — Hanc breviter et bene Horatius explicavit, dum dixit:

Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Diis plura feret:

(*HONAT., l. III, oda xv.*)

DAMNUM. — Revera usu venit, ut omnium malorum, quibus hominum vita involvitur,

nimius sui amor causa existat. Is enim, qui amat, circa id, quod amat, sane obcæcatur; ac proinde de rebus justis, bonis, honestis male judicat, cum in ea est sententia, ut opinetur majorem sibi quam veritati honorem tribuendum. Non tamen decet eum, qui vir magnus sit evasurus, in suis rebus acquiescere, sed ea potius complecti, quæ vel apud se ipsum, vel apud alium quempiam juste fieri videantur, itaque unusquisque a cæco illo sui amore abhorreere debet, et seipso meliores sequi, ut hujusmodi quidem in re nullam verecundiam prætextat, qua a rebus præclare agendis impediatur. *PLATO l. V de Legi.*

S. Maria Magdalena de Pazzis dicere solebat, duos esse oculos amoris proprii, alterum, propriam reputationem; alterum, proprium commodum, ab his, nisi eruantur, omnem fascinationem amoris proprii oriri. *Vit. p. IV, c. xxxiv.*

AXIOMATA.

Tantum quisque vivit Deo, quantum moritur sibi. *S. CATR. SEN. in Dial.*

Tanto quis se amplius amat, quanto amplius se pro Dei amore non amat. *S. LEOP. apud LYR. Apoph. XI, l. II.*

Tantum in Deum transit homo, quantum a se exit. *TH. KEX. l. III, c. lvi.*

Charitas incipit a se ipso.

Proximus quisque sibi.

Qui sibi nequam, cui bonus? *ECCLES. XIV, 3.*

AUCTORES.

Julius Fatus de *Mortif.* c. vi, consid. v.

Adrianus Lyreus l. II *Apophetgm.*; S. Ignatius *Apoph. VII.*

Bernardinus Rosignolius de *Discipl. Christ. perf.*

Ludovicus Granatensis in *Locis commun.* f. 626.

Thomas Stapletonus conc. x, in *Dem. 4 Quadv.*

Nicolaus Lancizius opusc. xviii, c. xiii.

Joannes Bassæus in *Panario V.* eodem.

Josephus Langius in *Polyant.* V. eod.

ANGELUS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est substantia creata, spiritalis, intellectiva, completa, per quam ultimam particulam ab anima rationali distinguitur. S. Joannes Damascenus fœsus eum sic describit: Est substantia intellectualis, semper mobilis, arbitrio libera, incorporea, Deo ministrans, et gratia, et non natura immortalitatem suscipiens, cujus substantiæ speciem et terminum, solus, qui Creator est, novit. *S. JOANN. DAMASC. l. IV, c. III.*

DIVISIO. — Dividitur in tres Hierarchias a S. Dionysio Areopagita; quarum prima est, quæ immediate illuminationes a Deo recipit, et in tres choros subdividitur, nempe *Seraphinos* ab excessu charitatis appellatos; *Che Rubinis*, sic vocatos, ob scientiæ excessum; et *Thronos*, sic appellatos, eo quod in Deo immediate rationes divinarum operum recognoscant, sicut in illis Deus, velut in throno, specialiter residet.

Secunda hierarchia est eorum Angelorum, qui ab Angelis primæ hierarchiæ illuminantur, et iterum in tres choros subdividitur, nimirum *Dominationes*, qui præcipiunt agenda, quod est dominorum proprium; *Potestates*, qui ordinant actiones divinas, quas superiores in inferiores agunt, eas sursum decendo; *Principatus*, qui primi sunt in eorum, quæ imperantur executione. Tertia hierarchia est eorum, per quos homines illuminantur, utpote ad quorum salutem procurandum mittuntur, pariterque in tres choros dividuntur: *Virtutes*, qui excessum fortitudinis ad divinas operationes important, unde per eos infirmitates curantur; *Archangelos*, quorum munus est nuntiare ea quæ sunt majoris momenti, suntque velut principes inferiorum; *Angelos*, quorum munus est nuntiare minora, hominumque salutem procurare. *LAUR. BEYRL. in Theat. vit. hum. V. eod.*

Ex his novem choris priores quatuor Dionysius *Assistentes* vocat, eo quod semper assistant Deo; posteriores vero quinque appellat *Ministrantes*, eo quod ad varia mini-

steria deputentur. *S. DIONYS. Coll. Hier. c. VIII et XIII.*

Intellige de ordinaria via, nam extraordinarie etiam aliquot ex superioribus choris mitti S. Thomas et alii arbitrantur. *S. TH. p. I, q. cxxvii, a. 4.*

S. Bonaventura illorum nobis distinctionem eodem fere modo explicat, dum ait: Distincti sunt in triplici hierarchia, scilicet suprema, media et infima. Suprema est Altissimi majestati assistentium; media autem est Angelorum contrariis sese potestatibus opponentium; infima denique est humanis necessitatibus ministrantium, adeo ut ex novem Angelorum choris major pars nostris sit obsequiis destinata. Eandem distinctionem S. Gregorius tradit, dum in infimam hierarchiam collocat Angelos, Archangelos et Virtutes; in secunda ponit Potestates, Principatus et Dominationes; in suprema denique Thronos, Cherubinos et Seraphinos. *S. BONAV. serm. de Angel. unit.*

OFFICIA. — Alia sunt, quæ erga Deum; alia, quæ erga homines exercent. Prioris generis sunt: Intueri, admirari, laudare, adorare, amare, servire. Posterioris: *Offerre* preces et alia opera, uti S. Raphael Tobie fassus est dicens: Ego obtuli orationem tuam Domino. *TOR. XII, 12.*

Illuminare, id est, ea quæ futura sunt, aut ad salutem pertinent, per inspirationem, aut alia media docere; *Defendere* tam a corporis, quam animæ periculis et malis; *Castigare*, pædagogii in morem, id quod non semel Angelis præstiterunt; *Solari* et roborare in adversitatibus, uti tribus pueris in Babylonica fornace existentibus fecit, dum excussit Angelus flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi rorem flantem. *DAN. III, 40.*

Quemadmodum et S. Paulus Apostolus omnes Angelos non solum ad obsequium et ministerium Dei, verum etiam ad servitium et ministerium nostrum destinatos esse existimat, dum ait: « Omnes sunt administratorii Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis. *S. PAUL. HEBR. I, 14.*

In specie vero aliqui officium eorum sic explicant, ut *Angelorum* quidem officium sit, ut nos custodiant; *Archangelorum*, ut in divina lege, mysticisque celestibus nos erudiant; *Principatum*, ut vitam nostram gubernent et recte ordinent; *Potestatum*, ut rebellium spirituum insultus a nobis pro-